

BEZPIECZEŃSTWO WODNE W KONTEKŚCIE RATOWNICTWA WODNEGO W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY WIĘCBORK

WATER SAFETY IN THE CONTEXT OF WATER RESCUE IN THE OPINION OF INHABITANTS OF THE WIĘCBORK COMMUNE

**Dariusz Skalski^{1,2}, Damian Kowalski^{1,2}, Bogdan Kindzer²,
Bogdan Vynogradskyi², Aleskander Skaliy³**

¹Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku,

²Lwowski Państwowy Uniwersytet Kultury Fizycznej im. Iwana Boberskiego w Lwowie

³Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy

Razem: Liczba znaków: 37170 (ze streszczeniami)

Total: Number of characters: 37170 (with abstracts)

Słowa kluczowe: ratownictwo, wypoczynek, gmina, bezpieczeństwo

Keywords: rescue, leisure, commune, safety

Streszczenie

Wstęp

Odpowiednio przeszkoleni ratownicy wodni chronią życie kąpiących się ludzi, podczas ich wypoczynku, obserwują a jeśli zajdzie taka potrzeba - interweniują. W roku 2011 weszła w życie nowa ustawa, która znacząco zmieniła ratownictwo wodne w Polsce. Zmiany wprowadzone przez organy państwa miały na celu zwiększenie bezpieczeństwa ludzi przebywających nad wodą. Związane to było z wciąż rosnącą popularnością pływania oraz silną potrzebą bezpieczeństwa obywateli.

Material i Metody

Do napisania pracy posłużono się metodą ilościową. Metoda ilościowa jest obiektywna. Dzięki uzyskaniu odpowiedzi na pytanie „Ile?”, można sformułować wnioski dotyczące postrzegania bezpieczeństwa wodnego przez mieszkańców gminy Więcbork. Wybrano tą metodę, ponieważ pozwala ona na dotarcie do grupy osób badanych i odpowiednie zinterpretowanie wyników badań, uogólniając wyniki na całą populację..

Wyniki

Analiza przeprowadzonych badań wśród mieszkańców gminy Więcbork, dotyczących bezpieczeństwa wodnego w kontekście ratownictwa wodnego pokazała, iż poziom bezpieczeństwa w tej gminie według opinii mieszkańców jest zadowalający. Mieszkańcy ocenili poziom ratownictwa wodnego bardzo dobrze.

Wnioski

Z ankiety wynika, że pomimo iż w gminie Więcbork i znajduje się tylko jedno strzeżone kąpielisko, to jest to miejsce najchętniej wybierane przez mieszkańców. Respondenci znają zasady bezpiecznego wypoczynku nad wodą i wykorzystują je podczas kąpieli w obszarach wodnych. A za najczęstsze przyczyny utonięć uznają pływanie pod wpływem alkoholu.

Summary

Admission

Properly trained lifeguards protect the lives of bathers, observe them during their rest and, if necessary, intervene. In 2011, a new act came into force, which significantly changed the water rescue in Poland. The changes introduced by the state authorities were aimed at increasing the safety of people staying by the water. It was related to the ever-growing popularity of swimming and a strong need for the safety of citizens.

Material and methods

I used the quantitative method to write the work. The quantitative method is objective. Thanks to the answer to the question "How much?", Conclusions can be drawn regarding the perception of water safety by the inhabitants of the Więcbork commune. This method was chosen because it allows to reach the group of respondents and interpret the test results appropriately, generalizing the results to the entire population ..

Results

The analysis of the research carried out among the inhabitants of the Więcbork commune on water safety in the context of water rescue showed that the level of safety in this commune is, according to the inhabitants' opinion, satisfactory. Residents assessed the level of water rescue very positively.

Conclusions

The survey shows that despite the fact that there is only one guarded bathing beach in the Więcbork commune, it is the place most often chosen by the inhabitants. The respondents know the rules of safe rest by the water and use them when bathing in water areas. They consider swimming under the influence of alcohol the most common causes of drowning.

WSTĘP

Ratownictwo wodne jest jednostką działającą dla dobra wszystkich osób przebywających nad obszarami wodnymi. Udzielanie pomocy jest jednym z głównych obowiązków państwa. W artykułach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zawarty jest jeden z obowiązków państwa, który dotyczy troszczenia się o obywateli i kierowanie ich dobrem, a więc zapewnianie im też odpowiedniego bezpieczeństwa, nie tylko w czasie wojen ale również w sytuacjach życia codziennego jakimi są np. kąpiele w zbiornikach wodnych. Bezpieczeństwem nad wodą zajmuje się specjalna organizacja zrzeszająca ratowników – Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Aby móc uczestniczyć w pomaganiu innym, trzeba mieć odpowiednio ukończony kurs wydawany przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Jednak WOPR nie jest jedyną organizacją działającą w sprawie ochrony zdrowia i życia osób odpoczywających nad wodą.

Wszyscy ludzie posiadają potrzeby oraz cele do których dążą i które pragną osiągnąć. Osiągnięcie homeostazy psychicznej jest bardzo ważne, ponieważ prowadzi do poprawy funkcjonowania jednostki [11, 22]. Jednym z badaczy zajmującym się potrzebami był A. Maslow [19], amerykański psycholog, twórca psychologii amerykańskiej. Utworzył on hierarchię ludzkich potrzeb.

Potrzeba jest stanem, w którym człowiek odczuwa stan niespełnienia. Badacz zauważył, że niezaspokojenie potrzeb może prowadzić do pojawienia się negatywnych skutków w życiu człowieka oraz zaburzać jego funkcjonowanie. Sytuacja, w której jedna z potrzeb nie jest zaspokojona prowadzi do ludzkiego dążenia do ich zaspokojenia. Wg Masłowa wszystkie potrzeby ludzkie można ułożyć w sposób hierarchiczny, zaczynając od potrzeb fizjologicznych, kończąc na potrzebie samorealizacji. Piramida, którą opracował A. Maslow składa się z dwóch części, są to potrzeby niższego rzędu (potrzeba bezpieczeństwa oraz potrzeby fizjologiczne) i potrzeby wyższego rzędu (potrzeba samorealizacji, potrzeba uznania, potrzeba przynależności do grupy) [1].

Piramidę potrzeb Masłowa przedstawia poniższy rysunek nr 1. Teoria, którą posługuje się Maslow wywodzi się z doświadczeń klinicznych. Potrzeby znajdujące się wyżej nie mogą zostać zaspokojone jeśli nie zostaną zaspokojone potrzeby niższego rzędu. Potrzeby znajdujące się wyżej w piramidzie potrzeb, nie powodują silnej chęci ich zaspokojenia, natomiast jeśli dojdzie do ich realizacji jednostka ma większe poczucie szczęścia.

Potrzeba bezpieczeństwa poruszana w niniejszej pracy jak widać na powyższym rysunku jest drugą w kolejności potrzebą. Po zaspokojeniu potrzeb fizjologicznych, które stanowią podstawę piramidy, człowiek musi zaspokoić potrzebę bezpieczeństwa. Wskazuje to na jej niezmierną wagę w życiu ludzkim oraz to, że musi być ona zaspokajana na każdym etapie życia jednostki. Słowo bezpieczeństwo nie odnosi się jedynie do fizycznego braku zagrożenia, ale też do stanu psychicznego [3, 8, 14, 17, 30]. Do poczucia bezpieczeństwa możemy zaliczyć takie części jak np. ochrona zdrowia

i życia, stabilizacja, sprawiedliwość, ochrona mienia czy gwarancja stałego zatrudnienia pozwalającego na godne życie człowieka. Zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa daje człowiekowi możliwość przetrwania, posiadania własnej, indywidualnej tożsamości czy niezależności oraz posiadania warunków do życia na wybranym przez siebie poziomie. Jednak jeśli potrzeba bezpieczeństwa nie zostanie zaspokojona, pojawiają się niepokój oraz strach. Może to powodować zachwianie funkcjonowania jednostki i wpłynąć negatywnie na jej dalszy rozwój.



Rysunek 1. Piramida potrzeb Masłowa

Źródło: <https://miopress.wordpress.com/2011/05/04/hierarchia-potrzeb-maslowa/> [dostęp dnia 22.04.2022 r.].

Definiowanie i zasady bezpieczeństwa nad wodą

W kolejnej części pracy autorzy zajął się pojęciem bezpieczeństwa nad obszarami wodnymi oraz zasadami bezpiecznego wypoczynku. Poczucie bezpieczeństwa jest ważne dla wszystkich ludzi, gdyż jest drugą w piramidzie Masłowa potrzebą, która musi być zaspokojona, aby człowiek osiągnął stan homeostazy psychicznej i emocjonalnej. Pomimo świadomości ludzi na temat bezpieczeństwa, wciąż dochodzi do utonięć oraz podtopień. Nie ma jednego miejsca gdzie zdarzają się te zjawiska, występują one zarówno na basenach, jak i plażach nie strzeżonych. Wskaźnik podtopień i utonięć jest jednak wyższy w miejscach, gdzie nie ma ratownika wodnego. Utonięcie następuje zazwyczaj w ciągu 3 do 6 minut, a odratowanie jest możliwe teoretycznie tylko wówczas, gdy udzielenie pomocy zajdzie jeszcze w czwartym etapie. Człowiek tonący wówczas wykonuje jeszcze niekontrolowane ruchy [2, 20].

Bezpieczeństwo wodne „obejmuje więc umiejętności praktyczne i kompetencje społeczne w zakresie szeroko rozumianego użytkowania obszarów wodnych z poszanowaniem zasad bezpieczeństwa wodnego oraz w zgodzie z obowiązującym prawem” [28].

Nad wodę przyjeżdżają duże ilości ludzi, szczególnie w okresie letnim. Często osoby przebywające na obszarach wodnych są tam w celach rekreacyjnych i wypoczynkowych [30]. Woda jako jeden z czterech ziemskich żywiołów może stwarzać zagrożenie, dlatego ważne jest przestrzeganie zasad bezpiecznego wypoczynku. Są to m.in [10, 17, 19, 27]:

- Zapoznanie się oraz przestrzeganie zasad obowiązujących podczas korzystania z danego terenu, obiektu lub urządzenia,

- Respektowanie zasad wyznaczonych przez znaki zakazu oraz nakazu umieszczone przez WOPR i inne osoby, które są podmiotami uprawnionymi do wykonywania ratownictwa wodnego,
- Odpowiednie rozpoznanie swoich umiejętności i dostosowywanie do nich swoich planów aktywności oraz warunków pogodowych,
- Używanie sprzętu sprawnego technicznie, odpowiednio dobranego do planowanej aktywności oraz wykorzystywanie go tylko zgodnie z jego przeznaczeniem i zasadami użytkowania.
- Natychmiastowe informowanie wszystkich podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego o wystąpieniu wypadku lub zaginięciu osoby lub innych wydarzeniach mogących wpłynąć na bezpieczeństwo osób przebywających nad zbiornikiem wodnym.

Za zapewnienie bezpieczeństwa na obszarze wodnym odpowiada właściwy miejscowo wójt (burmistrz lub prezydent miasta). Organizacją, która bezpośrednio zajmuje się zapewnianiem bezpieczeństwa osobom wypoczywającym nad obszarami wodnymi jest Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Zapewniają oni poczucie bezpieczeństwa a w razie potrzeby niosą pomoc potrzebującym. Co roku dzięki odpowiedniemu przeszkoleniu ratowników oraz ich coraz większej ilości zmniejsza się ilość utonięć w Polsce. Przedstawia to poniższy wykres [4, 5, 9, 18].



Rysunek 2. Wypadki utonięcia osób w latach 1998-2011.

Źródło: J. Telak, E. Zieliński (red.), (2015), s. 11.

Z powyższego wykresu wynika, że ilość utonięć od roku 1998 do 2011 znacznie się zmniejszyła. Jednak pomimo zmniejszenia liczby utonięć, wciąż dokonywana jest modernizacja i zwiększanie jakości bezpieczeństwa nad wodą. W 2011 roku wprowadzono system zarządzania jakością wody, który ma za zadanie kontrolowanie warunków wody w danym obszarze wodnym [6, 13, 16]. Organizatorem kąpielisk jest zazwyczaj samorząd gminy, który ma za zadanie:

- Zapewnienie stałą kontrolę na wyznaczonym obszarze wodnym,
- Utworzenie stanowisk do obserwacji kąpieliska,
- Oczyszczenie dna z wszystkich przedmiotów mogących spowodować urazy miejsca przeznaczonego do kąpieli i pływania,

- Umieszczenie informacji na temat zakazu lub pozwolenia na kąpiel oraz pływanie,
- Zamieszczenie zasad korzystania z kąpieliska w widocznym miejscu,
- Wyznaczenie obszaru kąpeli itp.

Bezpośrednim organem odpowiadającym za bezpieczeństwo są ratownicy WOPRu, którzy mają za zadanie sprawować pieczę nad osobami, korzystającymi z obszaru wodnego, a w razie zaistnienia potrzeby udzielenie pomocy [25, 29, 31, 32].

Charakterystyka gminy Więcbork

Gmina Więcbork położona jest wśród malowniczych wzgórz i lasów Pojezierza Krajeńskiego. Zawiera ono ciągi południkowo rozmieszczonych rynien i równoleżnikowo zbudowanych pasów wzgórz morenowych. Pojezierze zawiera się pomiędzy głębokimi dolinami Brdy na wschodzie, Gwdy na zachodzie i Noteci na południu oraz kompleksem leśnym Borów Tucholskich na północy. Gmina znajduje się na południu centralnej części tego Pojezierza zajmując obszar 2 3538,8 ha. Ponieważ jest to teren centralny Pojezierza, stanowi niejako esencję Krajny, posiadając wszystkie cechy, które zdecydowały o uznaniu jego odrębności. Warunki klimatyczne Pojezierza Krajeńskiego kształtowane są w wyniku oddziaływania tych samych czynników, jakie kształtują klimat całej Polski. Swoje piętno w czasie roku odciskają wszystkie zasadnicze masy powietrza występujące w Europie z przewagą dla mas polarno morskich, które napływają w ciągu całego roku z zachodu i sprawiają, że przeważają u nas wiatry o tym właśnie kierunku. Pojezierze Krajeńskie znajduje się w dzielnicy pomorsko – mazurskiej (Okołowicz, Martyn, 1968), które cechą charakterystyczną jest położenie w cieniu opadowym Garbu Pomorskiego. To sprawia, że średnia roczna suma opadów na tym terenie wynosi 550 – 600 mm, z czego w półroczu zimowym wynosi 200 – 250 mm. 12 % opadu występuje w postaci śniegu lub gradu. Średnia temperatura roczna wynosi 7,0 – 7,5 0C, zimą 0,5 – 1 0C.

Ratownictwo wodne w gminie Więcbork

Burmistrz Miasta i Gminy Więcbork na podstawie ustawy o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych z 2011, wykonuje ratownictwo wodne na obszarze Gminy. W sezonie kąpielowym rozwijane są kąpieliska oraz miejsca wykorzystywane do kąpeli. Takich miejsc strzeżonych jest 3. Od lat społeczeństwo zgłasza potrzebę dodatkowych miejsc wykorzystywanych do kąpeli oraz kąpielisk z uwagi na wiele jezior będących na terenie gminy [2, 12, 28]. W latach 90-tych powstała drużyna WOPR która zapewniała bezpieczeństwo nad akwenami na terenie Gminy oraz poza jej terenem. Posiadała w swoich szeregach 15 ratowników biorących udział w zawodach i odnoszących sukcesy w piłce wodnej. Więcbork położony nad malowniczym Jeziorem Więcborskim powoduje związanie mieszkańców z wodą oraz spędzanie czasu nad wodą a także potrzebę pływania także zimą. Kolejną potrzebą jest pływalnia, która jest najbliżej w Chojnicach 45 km lub w Nakle nad Notecią 34 km, co stanowi dużą odległość i znacząco wydłuża czas na tą aktywność. Te wszystkie czynniki powodują, iż co roku średnio około 6 osób traci życie w związku z wodą. Jednocześnie rozpad drużyny WOPR z Więcborka powoduje coraz mniejszą świadomość zagrożeń.

Metodologia badań własnych

Najlepszym sposobem na zaprezentowanie charakterystyki danego zdarzenia jest możliwość zrealizowania analiz dotyczącego problemu. Każdy rejon, region oraz społeczeństwo mogą posiadać własną delikatnie zmodyfikowaną odrębność niż zawarte w literaturze teorii [22].

Pojęcie metodologia oznacza naukę, która opisuje sposoby przeprowadzenia analizy. Pomaga ona wskazać prawidłową metodę w trakcie badania. Prowadzi

to do przeanalizowania podstawowych elementów badania takich jak na przykład sposoby wnioskowania bądź techniki badawcze [10, 19].

Do zrealizowania tej pracy wykonano sprawdzenie preferencji osób zamieszkujących gminę oraz miasto Więcbork.

Przedmiot badań

Pływanie staje się coraz bardziej popularnym aktywnością fizyczną. Coraz większa ilość osób zdaje sobie sprawę z pozytywnych stron tej aktywności. Pływanie powoduje znaczny wysiłek fizyczny, bez obciążania stawów. Dodatkowo ta aktywność wspomaga przepływ krwi w naczyniach krwionośnych, dlatego jest zalecane dla osób, które borykają się z problemami z krążeniem. Wszyscy ludzie oprócz chęci poprawy swojego zdrowia potrzebują czuć się bezpiecznie. Ratownictwo wodne obecnie pożądane jest zarówno w obiektach otwartych jak i zamkniętych [1, 3, 4, 6, 10]. Ratownicy wykonują swoje zadania i pragną zwiększyć poczucie bezpieczeństwa osób przebywających na obiektach będących pod ich nadzorem. Potrzeba bezpieczeństwa jest jedną z najważniejszych potrzeb człowieka, dlatego w pracy postanowiono dokonać pomiaru odczucia bezpieczeństwa wodnego mieszkańców gminy Więcbork [5, 9, 10, 19].

Cel badań

Celem moich badań było poznanie opinii mieszkańców gminy Więcbork na temat bezpieczeństwa wodnego, a szczególnie ratownictwa wodnego w ich gminie [17, 19, 23, 33]. Podjęte badania miały na celu sprawdzenie jaka jest świadomość osób wypoczywających w zakresie zasad bezpieczeństwa oraz efektywności działania służb ratowniczych samorządu terytorialnego i jej wpływie na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy [2, 19, 33]. Badania przedstawiają sytuacje w poszczególnych grupach wiekowych. W roku 2011 nastąpiła zmiana przepisów, mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa ludzi na obszarach wodnych. Do zmian w tej ustawie należą m.in. zwiększenie minimalnej ilości ratowników, jaka powinna obowiązywać na obszarze wodnym, zmiany w oznakowaniu kąpielisk.

Pytania badawcze

Problem badawczy jest zwykle uszczegółowieniem celu; umożliwia, bowiem dokładniejsze poznanie tego, co rzeczywiście zamierzamy zbadać.

Analizując cel i przedmiot badań wyodrębniono następujące pytania badawcze:

1. Czy mieszkańcy gminy Więcbork i czują się bezpiecznie na obiektach wodnych w swojej gminie?
2. Czy mieszkańcy gminy Więcbork wybierają kąpieliska na których obecny jest ratownik?
3. Jakie są zasady bezpiecznego wypoczynku nad wodą?
4. Jaka jest główna przyczyna utonięć według mieszkańców gminy Więcbork?

Hipotezy robocze

T. Pilch i T. Bauman definiują hipotezę jako „wszelkie twierdzenia częściowo tylko uzasadnione, przeto także wszelki domysł, za pomocą którego tłumaczymy dane faktyczne, a więc też i domysły w postaci uogólnienia, osiągniętego na podstawie danych wyjściowych [24].

Odnosząc się do sformułowanych przeze niepytań badawczych, utworzono następujące hipotezy:

1. Mieszkańcy gminy Więcbork i czują się bezpiecznie na obiektach wodnych w swojej gminie.
2. Mieszkańcy wybierają strzeżone kąpieliska.
3. Mieszkańcy uważają, że główną zasadą bezpieczeństwa na obszarach wodnych jest kąpiel w obszarze strzeżonym.

4. Według mieszkańców gminy Więcbork główną przyczyną utonięć jest pływanie pod wpływem alkoholu.

Metoda, technika i narzędzie badawcze

Do napisania pracy posłużono się metodą ilościową. Metoda ilościowa jest obiektywna. Dzięki uzyskaniu odpowiedzi na pytanie „Ile?”, można sformułować wnioski dotyczące postrzegania bezpieczeństwa wodnego przez mieszkańców gminy Więcbork. Wybrano tą metodę, ponieważ pozwala ona na dotarcie do grupy osób badanych i odpowiednie zinterpretowanie wyników badań, uogólniając wyniki na całą populację.

Narzędzie badawcze

Wybrany narzędziem jest kwestionariusz ankiety. Wykonany kwestionariusz składa się z kolejno ponumerowanych pytań, które w większości są pytaniami zamkniętymi. Jedynie niektórymi pytaniami zostawiono miejsce na samodzielną, pisemną odpowiedź respondenta. W ankiecie tylko jedno pytanie miało charakter opisowy i dotyczyło ono znajomości zasad bezpiecznego wypoczynku nad wodą mieszkańców gminy Więcbork.

Organizacja i teren badań

Ankietę przeprowadzono wśród 100 mieszkańców gminy Więcbork. Respondenci znajdowali się w różnych grupach wiekowych, aby badania były bardziej dokładne. Dotarto do mieszkańców takich sołectw jak: Sypniewo, Lubcza, Runowo, Zabartowo. Grupą respondentów byli zarówno uczniowie szkół znajdujących się na terenie gminy Więcbork i, pracownicy gminy Więcbork oraz placówek oświatowych.

Analiza badań własnych

Analizę wyników rozpoczęto od charakterystyki respondentów biorących udział w badaniu. Aby uzyskać szczere odpowiedzi ograniczono metryczkę jedynie do: wieku, płci, wykształcenia, grupy społeczno-zawodowej, oceny sytuacji materialnej oraz czasu od jakiego respondent mieszka w gminie Więcbork i na tej podstawie dokonano ich opisu. Po charakterystyce osób biorących udział w badaniu, omówiono pytania, które w znacznym stopniu dotyczyły poczucia bezpieczeństwa nad wodą w gminie Więcbork, zasad bezpiecznego wypoczynku oraz głównych przyczyn utonięć. Respondenci mogli samodzielnie wyrazić swoją opinię na temat dokonania zmian, aby zwiększyć poczucie bezpieczeństwa. W zakończeniu tego rozdziału zawarto wnioski, wyciągnięte z przeprowadzonych badań.

Charakterystyka grupy docelowej

Struktura płci, wieku oraz czas mieszkania w gminie Więcbork

Charakterystykę grupy badawczej autor rozpoczął od danych, które respondenci umieścili w metryczce, znajdującej się na końcu ankiety. Tabela nr 1 przedstawia wiek oraz płeć osób uczestniczących w badaniu.

Tabela nr 1. Wiek i płeć respondentów biorących udział w badaniu.

Zmienne		Procent badanych
Płeć	Kobiety	41
	Mężczyźni	59
Wiek	15-20	8
	21-30	27
	31-40	26
	41-50	20
	51-60	12
	60 i więcej	7

Za pomocą ankiety przebadano 100 osób. W przeprowadzonym badaniu 41% respondentów stanowiły kobiety, a mężczyźni 59%. Dwie najmniejsze grupy wśród ankietowanych stanowiły skrajne grupy wiekowe, 15-20 lat oraz powyżej 60 lat. Kolejno z 8 oraz 7 procentowym wskaźnikiem. Kolejną grupą, jest przedział wiekowy 51 a 60 lat. Pomiędzy pozostałymi grupami różnice stanowią zaledwie kilka punktów procentowych, są to osoby w wieku produkcyjnym. 20 % ankietowanych stanowiła grupa w wieku 41-50 lat, następnie osoby w wieku 31-40, to 26 %. Największą grupę stanowiły osoby w wieku 21-30, której to ankietowani stanowią aż 27%.

W kolejnym etapie zaprezentowano za pomocą tabeli dane przedstawiające miejsca zamieszkania osób badanych oraz okres czasu zamieszkania gminy Więcbork przez respondenta.

Tabela nr 2. Czas mieszkania w gminie Więcbork oraz miejsce zamieszkania respondentów.

Zmienne		Procent badanych
Czas zamieszkiwania w Gminie Więcbork	0-5 lat	19
	6-12 lat	14
	13-20 lat	21
	Powyżej 20	46
Miejsce zamieszkania	Blok	22
	Dom jednorodzinny	43
	Kamienica	35

Większość respondentów mieszka w gminie Więcbork już od ponad 20 lat. Stanowią oni 46% badanych. Jest to grupa znacznie odbiegająca ilościowo od pozostałych. 21% osób biorących udział w ankiecie zamieszkuje w gminie Więcbork od 13-20 lat. Na trzecim miejscu natomiast znajdują się ludzie, którzy mieszkają w gminie zaledwie od 0-5 la. Natomiast na ostatnim miejscu plasują się osoby zamieszkujące gminę od -12 lat.

Z analizy miejsc zamieszkania moich respondentów wynika, że największa ich część, czyli aż 43% zamieszkuje w domach jednorodzinnych. Kolejne 35% badanych to mieszkańcy kamienic, a pozostał 22% zamieszkuje bloki.

Wykształcenie, grupa społeczno-zawodowa oraz aktywność zawodowa

Kolejnymi aspektami pod którymi autor charakteryzuje grupę badanych są aktywność zawodowa, wykształcenie oraz grupa społeczno – zawodowa osób biorących udział w badaniu.

Rozmieszczenie procentowe respondentów pod względem wyżej wymienionych zmiennych przedstawia poniższa tabela nr 3.

Analizując dane zawarte w sporządzonej tabeli 3 nie można jasno określić, która grupa badawcza jest przodująca. 33% respondentów to osoby z wykształceniem średnim. Na drugiej pozycji znajdują się osoby posiadające wyższe wykształcenie - 28%. Na trzeciej pozycji (26%) są osoby, które posiadają wykształcenie zawodowe. Jedynie 13% osób ankietowanych posiada wykształcenie podstawowe.

Na podstawie danych z tabeli związanych z aktywnością zawodową można jasno powiedzieć, że znaczna część respondentów to osoby aktywne zawodowa, a 72%. Natomiast pozostałe 28% są to osoby niepracujące.

Tabela nr 3. Wykształcenie, grupa społeczno-zawodowa oraz aktywność zawodowa ankietowanych.

Zmienne		Procent badanych
Wykształcenie	Podstawowe	13
	Zawodowa	26
	Średnie	33
	Wyższe	28
Grupa społeczno-zawodowa	Rolnik	2
	Uczeń/student	16
	Emeryt/Rencista	9
	Pracownik usług	36
	Prywatny przedsiębiorca	31
	Prowadzący gospodarstwo domowe	6
Aktywność zawodowa	Aktywny zawodowo	72
	Niepracujący	28

Grupy społeczno – zawodowe są bardzo zróżnicowane. Na podstawie danych zawartych w tabeli nr 3, można zauważyć, że większość badanych respondentów – 36 procent to osoby pracujące w usługach. Kolejną grupą pod względem liczebności są osoby posiadające swoją własną działalność, stanowią oni grupę 31%. 16% moich badanych stanowili uczniowie oraz studenci mieszkający w gminie Więcbork. Czwartą pozycję zajmowali emeryci oraz renciści. Ostatnimi dwiema grupami społeczno – zawodowymi, jakie stanowili ankietowani byli ludzie prowadzący własne gospodarstwa domowe – 6% oraz rolnicy – 2%. Grupa badawcza biorąca udział w ankiecie jest różnicowana, pod względem każdej z wymienionych przez autora zmiennej. Pozwoli to poznać opinię na temat bezpieczeństwa wodnego w kontekście ratownictwa wodnego wszystkich grup mieszkańców oraz wyciągnąć z niej odpowiednie wnioski.

Ocena poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy Więcbork

Kolejna część pracy zawiera przedstawienie wraz z omówieniem wyników przeprowadzonej przeze mnie ankiety. Mieszkańcy gminy Więcbork odpowiadali na kilka pytań związanych z bezpieczeństwem nad wodą, zasadami bezpiecznego przebywania nad wodę oraz zagrożeniami mogącymi mieć miejsce na obszarach wodnych.

Analizę badań autor rozpoczął od wyników związanych z poczuciem bezpieczeństwa ankietowanych na terenie swojej gminy. W poniższej tabeli nr 1 zawarto dane liczbowe na temat zaspokojenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Tabela nr 4. Odpowiedzi ankietowanych na temat poczucia bezpieczeństwa w roku 2021.

Odpowiedzi	Procent badanych
Zdecydowanie tak	75
Tak	18
Raczej tak	7
Raczej nie	0
Nie	0
Zdecydowanie nie	0

Odpowiedzi na pytanie odnośnie bezpieczeństwa jest jednoznaczne. Większość mieszkańców gminy Więcbork czuje się zdecydowanie bezpiecznie. Odpowiedź zdecydowanie tak zaznaczyło, aż 75% respondentów. 18% badanych zadeklarowało, że nad krojeńskimi wodami czują się bezpiecznie. Natomiast pozostałe 8% udzieliło odpowiedzi raczej tak. Odpowiedzi nie, raczej nie oraz zdecydowanie nie, nie udzielił żaden respondent. Aby odpowiednio zanalizować obecne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, autor postanowił zadać ankietowanym kolejne pytanie, dotyczące odczuć ubiegłorocznych. Zmianę poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy Więcbork od roku 20 przedstawia tabela nr 5.

Tabela nr 5. Odpowiedzi ankietowanych na temat poprawy bezpieczeństwa od roku 2020.

Odpowiedzi	Procent badanych
Zdecydowanie tak	2
Tak	4
Raczej tak	32
Bez zmian	11
Raczej nie	26
Nie	25
Zdecydowanie nie	0

Odpowiedzi ankietowanych dotyczące poprawy bezpieczeństwa w gminie od 2020 roku nie rozkłada się już tak jednoznacznie. Jedynie 2% respondentów odpowiedziało, że ich poczucie bezpieczeństwa zdecydowanie się poprawiło, a 4% wskazało odpowiedź tak. 32% i 26% kolejno wskazały odpowiedzi raczej tak i raczej nie. Są to odpowiedzi wskazujące na niepewność respondentów. Natomiast 25% mieszkańców gminy Więcbork wskazało odpowiedź nie. Z kolei 11% ankietowanych uważa że warunki nie uległy zmianie. Kolejna tabela przedstawia główne zagrożenia w gminie Więcbork. Respondenci mieli do wyboru kilka podanych odpowiedzi. Wyniki przedstawia tabela nr 6.

Tabela nr 6. Odpowiedzi ankietowanych na temat głównych zagrożeń w gminie Więcbork.

Odpowiedzi	Procent badanych
Utonięcia	26
Wypadki samochodowe	12
Kradzieże	48
Pobicia/napady	5
Požary	9

Według 48% mieszkańców głównymi zagrożeniami w gminie Więcbork są kradzieże. Kolejnym zagrożeniem uważanym za ważne przez 26% osób są utonięcia. Wypadki samochodowe uznawane są za zagrożenie przez 12% ankietowanych. 9% moich respondentów twierdzi, że pożary stanowią problem w gminie Więcbork. Natomiast jedynie 5% dostrzega zagrożenia w swojej gminie określane jako pobicia lub napadu.

Następnie tabela nr 7 przedstawia podstawę na jakiej mieszkańcy gminy dokonują oceny poziomu bezpieczeństwa. Mieszkańcy mieli do wyboru kilka podanych możliwości.

Tabela nr 7. Odpowiedzi ankietowanych na temat podstawy oceny bezpieczeństwa.

Odpowiedzi	Procent badanych
Własne przeżycia	43
Doświadczenia znajomych	26
Widomości z Internetu telewizji i radia	20
Inne	11

Analizując powyższą tabelę jasno można wywnioskować, że znaczna część ankietowanych, aż 43% czerpie podstawę swojej opinii na temat bezpieczeństwa, z własnych doświadczeń. Następne 26% do wyrażania swojej opinii w zakresie poczucia bezpieczeństwa, posługuje się doświadczeniami znajomych. Na trzeciej pozycji znajduje się internet, telewizja oraz radio z 20%. Natomiast 11% podaje inne podstawy swojej opinii na temat bezpieczeństwa. Są to np. wioskowe opowieści, lokalna prasa, przeczucia, wyobrażenia, przekonania.

Ocena poczucia bezpieczeństwa wodnego w opinii mieszkańców gminy Więcbork

Kolejna część przeprowadzonych badań dotyczy bezpieczeństwa wodnego. Rozważania autor rozpoczął od pytania, dotyczącego spędzania czasu na obszarach wodnych znajdujących się na terenie gminy Więcbork.

Tabela nr 8. Odpowiedzi ankietowanych na temat najczęstszych przyczyn podtopień i utonięć.

Odpowiedź	Procent badanych
Pływanie w czasie złych warunków pogodowych m.in. burza. silne wiatry	8
Pływanie w wodzie o niskiej temperaturze mniejszej niż 14 stopni	1
Pływanie pod wpływem środków odurzających	39
Skurcze mięśni	15
Pływanie poza miejscami wyznaczonymi	16
Niewłaściwe postępowanie w przypadku wywrócenia się jednostki pływającej	21

Z analizy powyższej ankiety wynika, iż według ankietowanych najczęstszą przyczyną utonięć lub podtopień jest pływanie pod wpływem środków odurzających. Wskazało ją 37% ankietowanych. Kolejną przyczyną wskazaną przez 21% respondentów jest niewłaściwe postępowanie w przypadku wywrócenia się jednostki pływającej. Trzecią oraz czwartą pozycję wskazali ankietowani jako skurcze mięśni z 15% oraz pływanie poza miejscami wyznaczonymi z 16%. Wskazaną przez 10% ankietowanych odpowiedzią było pływanie w czasie złych warunków pogodowych m.in. burza, silne wiatry. Ostatnią przyczyną wskazaną przez respondentów było pływanie w wodzie o niskiej temperaturze mniejszej niż 14 stopni. Tą odpowiedź wskazał zaledwie 1% ankietowanych.

Tematem podsumowującym ankietę było pytanie o opinię mieszkańców Więcbork na temat efektywności pracy ratowników. Mieszkańcy mieli za zadanie wskazać cyfrę od 1 o 5, która ich zdaniem najtrafniej pokazuje efektywność ich pracy. Cyfra 5 oznaczała bardzo dobrze, natomiast 1 – bardzo źle. Wyniki przedstawiono w tabeli nr 9.

Tabela nr 9. Ocena efektywności pracy ratowników u gminie Więcbork

Odpowiedzi	Procent badanych
1	2
2	6
3	13
4	44
5	35

Większość ankietowanych wskazała dobrą oraz bardzo dobrą efektywność pracy ratowników. 44% wskazała ocenę 4 a 35% cyfrę 5. Kolejną cyfrą wskazaną przez respondentów była cyfra 3. Jedynie 6% oceniło pracę ratowników na 2 punkty. Za ledwie 2% respondentów oceniło ich działania na złe (1). Takie wyniki wskazują na bardzo dobrą efektywność działania ratowników

Podsumowanie wyników badań

Przeprowadzona ankieta pozwoliła dotrzeć do opinii mieszkańców gminy Więcbork na temat bezpieczeństwa wodnego w kontekście ratownictwa wodnego. Osoby zamieszkujące gminę Więcbork wskazały, że na swoim terenie czują się bardzo bezpiecznie. Pokazali również, że często korzystają z walorów jakie znajdują się w ich okolicy, pływają, żeglują itp. Wszystkie aktywności preferowane przez mieszkańców powinny być całkowicie bezpieczne. Dlatego zostali oni poproszeni o swoją opinię na temat poziomu bezpieczeństwa w ich gminie. Swoje zdanie opierali zazwyczaj na własnych doświadczeniach albo doświadczeniach najbliższych im osób. Mieszkańcy w swojej gminie czują się dobrze i wolą wybrać znane im, swojskie regiony niż inne. Dlatego preferują spędzanie czasu wolnego i aktywności w swojej gminie, do której przecież przyjeżdża wielu turystów, aby spędzić swój urlop w pięknym sercu Krajny. Bezpieczeństwo jest potrzebą, która musi być zaspokojona aby człowiek mógł prawidłowo funkcjonować. Jednak lęk czy strach bardzo często towarzyszą nam w życiu. Zagadnieniem głównym pracy było bezpieczeństwo wodne w kontekście ratownictwa wodnego. Po przeprowadzeniu analizy badań autor chciał wyciągnąć wnioski czy strach i lęk spowodowany niezaspokojeniem potrzeby bezpieczeństwa, związany jest z przebywaniem na obszarach wodnych. Zasady bezpieczeństwa nad obszarami wodnymi powinny być znane szczególnie wśród osób mieszkających na terenie Krajny. Jednak wśród mieszkańców gminy Więcbork często można spotkać osoby, którzy nie znają zasad bezpiecznego wypoczynku nad wodą. Zamieszczony na plaży regulamin umieszczony tuż przed wejściem, pozwala na odpowiednie zachowanie się osób na terenie kąpieliska. Utonięcia oraz podtopienia nie są wskazywane przez mieszkańców gminy Więcbork jako jeden z głównych powodów niebezpieczeństwa w miejscu ich zamieszkania. Ważnym zagadnieniem poruszonym w pracy było sprawdzenie, jaka jest opinia mieszkańców gminy Więcbork na temat efektywności pracy ratowników. Ankietowani wskazali prawie jednogłośnie, iż praca ratowników jest bardzo dobra. W swoich odpowiedziach wskazywali na to, iż obecność służb ratownictwa wodnego powoduje zwiększenie się u nich poczucia bezpieczeństwa. Przed przystąpieniem do prowadzenia badań ważnym zagadnieniem było postawienie

hipotez. Analiza przeprowadzonych badań prowadzi do potwierdzenia lub obalenia hipotez.

Ostatnim punktem analizy badań jest sprawdzenie utworzonych wcześniej hipotez z wynikami, które zostały otrzymane w badaniu. Teraz kolejno zostaną przedstawione wcześniej sformułowane hipotezy.

Hipoteza nr1: Mieszkańcy gminy Więcbork czują się bezpiecznie na obiektach wodnych w swojej gminie.

Pierwsza z hipotez potwierdzona przez 89% ankietowanych. Wskazali oni, iż czują się bezpiecznie spędzając czas na obszarach wodnych w swojej gminie. Jako główne zagrożenia w gminie wskazują kradzieże, które nie są związane z niewłaściwą pracą ratowników, których dotyczy praca. Zaledwie kilka procent mieszkańców widzi zagrożenie ze strony utonięć i podtopień. Wynik ten wskazuje, iż większość mieszkańców czuje się bezpiecznie na terenie swojej gminy, która dba o ich bezpieczeństwo, a szczególnie efektywnie urząd gminy i miasta dba o jak najlepsze funkcjonowanie ratownictwa wodnego.

Hipoteza 2: Mieszkańcy wybierają strzeżone kąpieliska.

Kolejna z postawionych hipotez również została potwierdzona, w toku prowadzonych prze mnie badań. Aż 87% mieszkańców gminy Więcbork zadeklarowało się, iż wybiera kąpieliska strzeżone. Ludzie mieszkający na terenie Krajny cenią sobie obecność ratownika. Wskazali oni, iż osoba ratownika wpływa w sposób znaczący na poprawę poczucia ich bezpieczeństwa. Fakt, iż mieszkańcy gminy Więcbork wybierają kąpiel w miejscach strzeżonych mógłby być zadziwiający, ponieważ znajduje się tam jedynie jedno kąpielisko strzeżone. Owe kąpielisko znajduje się w miejscowości Więcbork. Fakt, iż mieszkańcy gminy wybierają jednak to kąpielisko wskazuje na potrzebę zaspokojenia poczucia bezpieczeństwa, która jest zapewniana przez bardzo efektywną pracę ratowników.

Hipoteza 3: Mieszkańcy uważają, że główną zasadą bezpieczeństwa na obszarach wodnych jest kąpiel w obszarze strzeżonym.

Mimo że większość badanych, bo aż 69% zadeklarowało znajomość zasad bezpiecznego wypoczynku nad wodą, hipoteza ta została obalona. Niepokojący jest fakt, iż aż 31% respondentów nie zna zasad prawidłowego wypoczynku. Jednak aż 76% wchodząc na teren kąpieliska strzeżonego zapoznaje się z jego regulaminem. Według respondentów główną zasadą bezpiecznego wypoczynku jest zachowanie trzeźwości. Jednak przyczyna zawarta w pracy znajduje się na drugiej pozycji.

Hipoteza 4: Według mieszkańców gminy Więcbork główną przyczyną utonięć jest pływanie pod wpływem alkoholu.

Najczęstszą przyczyną wskazywaną przez respondentów jest pływanie pod wpływem alkoholu. Ta opinia wyrażona przez mieszkańców gminy Więcbork niezaprzeczalnie potwierdza hipotezę badawczą. Niespełna połowa opiniodawców (39%) określiła, iż przyczyną utonięć jest właśnie pływanie pod wpływem alkoholu. Jednak mieszkańcy gminy nie widzą zbyt dużego zagrożenia wynikającego z utonięć. Największym niebezpieczeństwem według nich są kradzieże.

Zakończenie

Jedną z podstawowych potrzeb człowieka jest poczucie bezpieczeństwa. Od najmłodszych lat każdy człowiek dąży do jej zaspokojenia. Jednak za zapewnienie bezpieczeństwa nad wodą odpowiedzialny jest burmistrz, czyli organ zajmujący się nadzorowaniem wszelkiego rodzaju działań na terenie swojej gminy. Jednym z jego obowiązków jest zapewnienie bezpieczeństwa zarówno publicznego jak i wodnego.

Analiza przeprowadzonych badań wśród mieszkańców gminy Więcbork, dotyczących bezpieczeństwa wodnego w kontekście ratownictwa wodnego pokazała, iż poziom bezpieczeństwa w tej gminie według opinii mieszkańców jest zadowalający. Mieszkańcy ocenili poziom ratownictwa wodnego bardzo dobrze. Większa część mieszkańców gminy Więcbork pomimo tego, iż jest tylko jedno kąpielisko strzeżone wybiera je. Wskazuje to na ogromne zaufanie do ratowników. Ankietowani wypoczywając na obszarach wodnych w swojej gminie czują się bezpiecznie. Odpowiadając na pytania pokazali, że znaczny wpływ na ich poczucie bezpieczeństwa ma obecność ratownika. Pomimo tego, iż w gminie Więcbork znajduje się tylko jedna plaża strzeżona jest ona najczęściej wybieranym obszarem przez ankietowanych. Więcbork są miastem szczególnie wymagającym odpowiedniego bezpieczeństwa wodnego. Ze względu na piękne i malownicze jeziora przyjeżdżają tu zarówno osoby chcące wypocząć, jak i osoby lubiące sporty wodne tj. żeglarstwo lub sporty motorowodne. Zadaniem ratowników nie jest jedyne nadzorowanie osób kąpiących się, ale też osób pływających na obszarach wodnych na różnego rodzaju jednostkach pływających. Niektórzy mieszkańcy gminy Więcbork znają zasady bezpieczeństwa nad wodą, lecz nie wszyscy. Jest to zjawisko niepokojące, gdyż ankietowani zadeklarowali, iż spędzają czas nad wodą. Zdaniem autora na terenie Krajny i wśród osób, które spędzają czas nad obszarami wodnymi, zasady bezpiecznego przebywania na wodą powinny być znane. Po przeanalizowaniu danych śmiało można stwierdzić, że ratownicy wodni w gminie Więcbork, to osoby zaufania publicznego.

Bibliografia

1. Antonowicz M., Łukasik K., Bezpieczeństwo publiczne, Warszawa. (2011)
2. Ashburn Va. *Study shows lifeguards can't see everything, always. Data from Vigilance Institute points to environmental, job-related reasons contributing to results.* Parks & Recreation, 37 (2) 2002.
3. Avramidis S., Butterly R., Llewellyn D. *Who Rescues? Lifesaving Risk Assessment of Swimming & other Aquatic Activities*, Leeds Metropolitan University Postgraduate Conference, 2006.
4. Barcala-Furelos R., Abelairas-Gomez C., Romo-Perez V., Palacios-Aguilar J. *Effect of physical fatigue on the quality CPR: a water rescue study of lifeguards: Physical fatigue and quality CPR in a water rescue*, The American Journal of Emergency Medicine. Volume 31, Issue 3, March 2013. P. 473-477.
5. Brener J., Oostman M. *Lifeguards Watch but they don't always see!* World Waterpark Magazine, 5/2002.
6. Dahl A., Miller I. *Body Contact Swimming Rescues – What are the Risks?* American Journal of Public Health, 69 (29)1979.
7. Dido Y., Dulo O., Gotowski R., Grygus I. *Effect of the goal-oriented physical therapy and ergotherapy tasks and dual task activities on the Berg balance scale and balance indicators in patients with the unilateral neglect.* Journal of Physical Education and Sport, 21 (Supplement issue 2). 1234–1241.2021.

8. Fenner P., Leahy S., Buhk A., Dawes P. *Prevention of drowning: visual scanning and attention span in Lifeguards*. The Journal of Occupational Health and Safety. Australia and New Zealand, 15 (1)1999.
9. Formela M., Skalski D., Grygus I., Nesterchuk N., Lizakowski P. *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych w kontekście roli rodziny i szkoły w organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży*. Medycyna i społeczeństwo: wybrane problemy zdrowia i bezpieczeństwa / red. nauk. Zieliński E, El Essa A, Skalski D., Dzięgielewski P. Collegium Medicum in Bydgoszcz, 2018.
10. Friel J. *Triathlon. Biblia treningu*. Buk Rower. Warszawa, 2012.
11. Graham D. A. *Critical comparison and analysis of lifesaving in France and the United Kingdom*. A Parliamentary Bulletin of The Royal Life Saving Society, 25 (10) 2005.
12. Gwiazdziński T. *Ratownictwo wodne bez tajemnic*. Sport i Turystyka. Warszawa, 1980.
13. Karpiński R. (red.). *Ratownictwo wodne*. Poradnik dla studentów i ratowników wodnych. AWF Katowice, 2005.
14. Konturek S. T. *Fizjologia człowieka*. Elsevier Urban & Partner. Wrocław, 2013.
15. Kowalski D., Skalski D., Grygus I., Kindzer B. *Wybrane zagadnienia edukacji zdrowotnej w realizacji nordic walking w okresie pandemii*. Kultura fizyczna i edukacja zdrowotna: wybrane zagadnienia w aspekcie pedagogicznym /red. nauk. D.W. Skalski, B.M. Kindzer. Starogard Gdański 2020.
16. Kowalski D., Skalski D., Makar P., Pęczak-Graczyk A., Skalska E. *Aktywność fizyczna osób starszych jako gwarant samodzielności*. Medycyna i zdrowie: wybrane aspekty ratownictwa. T. 4 / red. nauk. D. Skalski, B. Duda-Biernacka, D. Kowalski, R. Zwara. Starogard Gdański, 2020.
17. Kulmatycki L. *Edukacja zdrowotna w szkole polskiej 2009 – uwagi krytyczne*. Zdrowie, Kultura Zdrowotna, Edukacja. 2009.
18. Łobocki M., *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Kraków. (2006),
19. Masłow A. *Motywacja i osobowość*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa. (2009),
20. Michniewicz I. *Ratownictwo wodne w Polsce-wstęp do analizy krytycznej*. Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka, 2/2018.
21. Pia F. *Observations on the drowning of non-swimmers*. Journal of Physical Education, 71 (6)1974.
22. Pia F. *Reflections on lifeguard surveillance programs Drowning: New Perspectives on Intervention and Prevention*. CRC Press, LLC 1999.
23. Pia F. *The RID Factor as a Cause of Drowning*. Parks & Recreation, 19 (6)1984.
24. Pilch T., Bauman T., (2001), *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa,
25. Sabadosh M., Lazarieva O., Andrieieva O., Zharova I., Grygus I., Vitomska M., Kovelska A., Martseniuk I., Ostrowska M., Napierala M., Hagner-Derengowska M., Kaluzny K., Muszkieta R., Zukow W., Smolenska O. *Results of physical rehabilitation of primary school children with recurrent bronchitis at sanatorium*. Journal of Physical Education and Sport, Vol 21 (Suppl. issue 5), 2796 – 2802. 2021.
26. Skalski D., Lizakowski P. Kowalski D. Nietupska Z., (2017), *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa wewnętrznego w aspekcie bezpieczeństwa wodnego*, Gdynia-Gdańsk-Starogard Gdański,

27. Skalski D., Czyż R. *Rola służb w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na rzecz społeczeństwa. Wybrane aspekty*. Wydawnictwo Uczelniane Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku. Gdańsk, 2020.
28. Skalski D., Czyż R. *Rola służb w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego na rzecz społeczeństwa. Wybrane aspekty*. Wydawnictwo Uczelniane Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku. Gdańsk, 2020.
29. Skalski D., Lizakowski P., Kowalski D., Nietupska Z. *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa wewnętrznego w aspekcie bezpieczeństwa wodnego*. Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim przy udziale Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku, Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni i Towarzystwa Naukowego w Grudziądzu. Gdynia – Gdańsk.
30. Stanula A. *Poradnik instruktora WOPR*. ZW WOPR Katowice, 2005.
31. Telak J., Zieliński E. (red.), 2015 *Bezpieczeństwo i Ratownictwo*, Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy, Bydgoszcz.
32. Ustawa o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, z dn. 18.08.2011r.,
33. Wendling R. C. *The importance of documenting swimming-pool accidents*. Pool Management, Parks & Recreation, 32 (11)1997.
34. Wolanin J., *Zarys teorii bezpieczeństwa obywateli, ochrona ludności podczas pokoju*, Warszawa (2005), str. 13